

Hozzászólás

a buszkiránduláson a *Schwäbische Alb*-ra, szombaton, 2019 május 4-én

Kedves Barátaim!

A kirándulásunk során a három fő látnivaló közül kettő

- a steinhauseni zarándoktemplom és
- a schussenriedi kolostor könyvtárterme

stílus szempontjából a

- a **barokk**hoz illetve
- a **rokokó**hoz

sorolható be és a **Sváb Barokk-út** része.

Ezekről a fogalmakról gyűjtöttem be anyagot, ami feltehetőleg segít a látnivalók besorolásába.

A **barokk** a reneszánsz után következő stílustörténeti korszak és korstílus, amely kb. 1575-től kb. 1770-ig tartott, és bonyolult minták, gazdag díszítés, monumentalitás jellemzők rá.

A barokk késői ága a rokokó stílus.

(A barokkot követő korstílus a klasszicizmus.)

A barokk megjelenik az építészetben, szobrászatban, festészetben, zenében, irodalomban.

A barokk szó az olasz barocco kifejezésből ered*, ami nyakatekert okoskodást jelent. Ez a barokkra jellemző túldíszítettségre és formai bravúrosságra utal.

A barokk eszmei háttere:

egyértelműen a katolikus egyház által indított *ellenreformáció* (az egyház hivatalos szóhasználatában a katolikus megújulás) volt. A barokkot mégsem lehet kizárólagosan a katolikus egyházzal összekötni, ezt az is mutatja, hogy a zenei barokkot 1750-ig, Johann Sebastian Bach haláláig számoljuk.

Bach protestáns volt, közelebbről lutheránus, és a zenetörténet talán legnagyobb befolyású zeneköltőjét sokszor nevezik az ötödik evangélistának is, mert egyházi művei olyan erővel közvetítik az evangéliumot.

Tehát a barokk művészet központi célja a vallásos áhítat felkeltése, ill. erősítése. Ezt többféle eszközzel próbálta meg elérni: a barokk templomok pompájával és bonyolult díszítésével, monumentális zenei és irodalmi művekkel, stb.

A barokk általános jellemzői:

díszítettség, kiműveltség, bizarr hatás, ellentétek, újszerű harmónia.
A dekorativitásnak tehát ebben a stílusban központi szerepe van.

A barokk főbb stílusjegyei:

- mozgalmasság, dinamizmus
- monumentalizmus
- heroizmus
- patetizmus
- a meglepetés, az illúzió valóságként való beállítása
- dekorativitás
- titokzatosság
- misztika
- komplexitás, bonyolultság
- erős kontrasztok
- látványosság
- bonyolult, túldíszített formák

A barokk építészet

legfőbb alkotásai egyértelműen a templomok:

A barokk építészet egyik alapmotívuma a csigavonal volt, amely elsőként a Vignola által tervezett római Il Gesù templomban vált uralkodóvá.

Az addigi geometrikus formák helyett bonyolultabb, hajlított alakzatok jönnek létre, mind az alaprajzok, mind a homlokzatok, mind az épületbelső kialakításánál, így is transzcendenssé, mozgalmassá téve az építményeket.

A barokk építészek gyakran éltek az illúziókeltés módszereivel: díszítményeikkel, festményeikkel sokszor megnövelték a teret.

A világi épületek (paloták) esetében gyakran találkozhatunk mennyezetre festett kupolabelsővel, a különböző kastélyokban pedig tükörtermekkel.

A barokk történetének állomásai

Az ellenreformáció a katolikus hit újraterjesztését célozza. E mozgalom elindítója a tridenti zsinat (1545—1563), szervezeti bázisa a jezsuita rend (1534-től), mely elsősorban az oktatás és a hitélet irányításának területén tevékenykedett.

Az 1584-re Rómában felépült *Il Gesù* templom (a jezsuita rend főtemploma) adja meg mint épület a barokk stílus mintáját.

A barokk történeti beosztása

- 1650-ig – *kora barokk*
- 1650-1700 – a *barokk virágzása*
- 1700-1730 – *késő barokk*
- 1730-1770 – *rokokó*

Először Itáliában virágzott a barokk, majd Franciaországban alakult ki XIV. Lajos (1643-1815) abszolutista uralkodása idején a barokk annak egy sajátos, mérsékelt formája – lásd a Versailles-i kastélyt és parkot.

Németországban a harmincéves háború (1618-1648) után kialakuló viszonyok tették lehetővé számos barokk templom és kastély felépítését. Az első barokk templom az Alpktól északra a müncheni Theatinerkirche volt (1675). Említhetjük a Zwingert Drezdában (1709), mint világi épületet.

1728-1731 között épült fel a steinhauseni zarándoktemplom és 1752-re készült el Schussenried-ben az új kolostor, annak könyvtárterme 1757-1766-ra – ezek már rokokó stílusúak.

Magyar vonatkozás:

A barokk meghatározó stílusa volt Magyarországnak a török hódoltság után. A legfontosabb barokk városok Győr és Székesfehérvár, de jelentős barokk műemlékegyüttest találunk Budán, Veszprémben és Egerben is.

A rokokó

a barokk nehézkessége, drámaisága helyett egy árnyaltabb, játékosabb, a korábbinál jóval könnyedebb stílus. Elsősorban díszítőstílus, főképpen épületek, belső terek, bútorok stb. díszítésére volt alkalmas.

(Különálló rokokó építészet nem létezik, a kor épületei külsőleg klasszikus szigorúságot és józanságot árulnak el.)

A belső díszítésnek jellemző vonása, hogy minden szilárd, erélyes formát könnyed, cifrán és többszörösen hajlított görbe vonalakban old föl.

Gyakori motívumok a csigák és kagylók, növényi részek, főleg folyondárok és virágok, melyek aszimmetrikusan vannak elrendezve.

A homlokzatokat olykor puttók is díszítik.

Magyar vonatkozás:

Rokokó stílusú például a fertődi Esterházy-kastély.

Sváb Barokk-út

Kb. 380 kilométeres *fő útvonala* Ulmnál kezdődik déli irányban Biberachon át a Bodeni-tónál, ott nyugatra, majd Friedrichshafennál északra fordul, és – egyebek közt – Schussenried és Steinhausen érintésével visszajut Ulmba.

Az út 30 rendkívüli szépségű, barokk műemléket – többségében templomot, kolostort – érint.

Az 1966-ban létesített turista útvonalnak van még egy-egy kiegészítő nyugati, déli és keleti szakasza is.

/Harmat László/